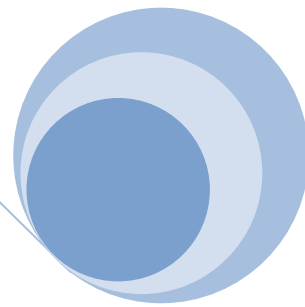
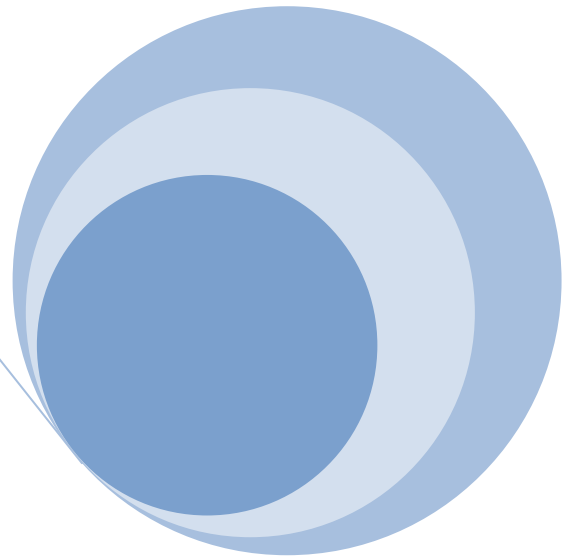

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

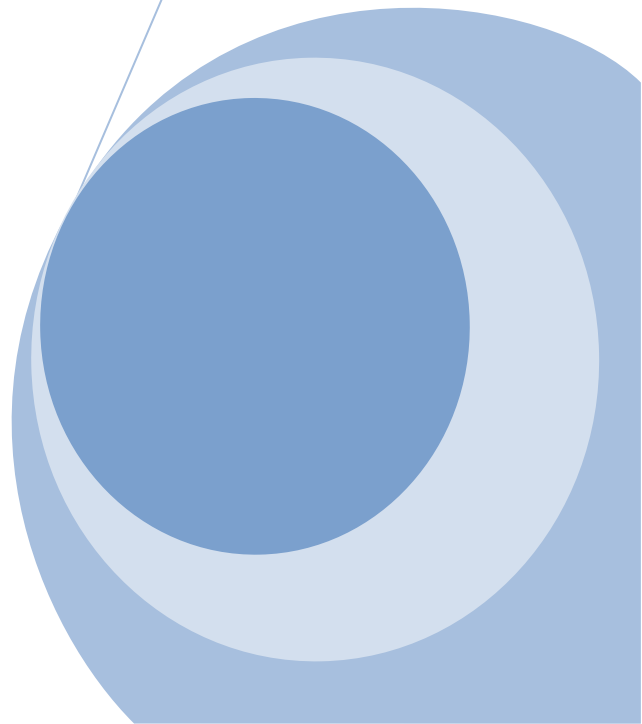
Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Pirkanmaan Aikuisohjausstrategia

2011 - 2014

Pirkanmaan tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen hallinnonrajat ylittävänä verkostoyhteistyönä vuoteen 2014.

Aikuisohjauksen asiantuntijaryhmä
29.11.2011

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	2
2.	Aikuisohjausstrategiasta hyötyy koko Pirkanmaa	2
2.1.	Koko maakunnan kattava verkosto	3
2.2.	Elinikäinen ohjaus turvaa osaavan työvoiman saannin	4
3.	Pirkanmaan aikuisohjausstrategian laatimisen tausta	4
4.	Käsitteiden määrittelyä	5
5.	Strategiaprosessin kuvaus	6
6.	Pirkanmaan aikuisohjausstrategia 2011 – 2014	8
6.1.	TNO -palvelujen kehittämisen visio vuoteen 2014	8
6.2.	TNO -palvelujen kehittämisen taustalla olevat arvot	8
6.3.	Pirkanmaan aikuisohjausstrategian linjaukset vuoteen 2014	10
	LÄHTEET JA TAUSTAMATERIAALI	13
	LIITTEET	
1	Strategiatyöryhmä ja muut valmistelutyöhön osallistuneet	14
2	TNO-palveluiden toimijoita Pirkanmaalla	15

1. Johdanto

Yhteiskunnallisen murroksen johdosta epävarmuus työelämässä on lisääntynyt, ja yksilöiden oman elämän hallinta on sen seurauksena tullut haasteellisemmaksi. Elämäkulku ja ura vaativat yksilöllisempiä ratkaisuja kuin aikaisemmat, perinteiset opinto-, ammatti- ja työurat. Kun ennen siirryttiin opiskeluvaiheen jälkeen työhön, vuorottelevat nyt työ, työttömyys ja koulutusvaiheet. Toistuva ja jatkuva kouluttautuminen ja osaamisen kehittäminen ovat osa normaalia urakehitystä.

Työvoimapolitiikassa onkin nyt alettu yhä enemmän puhua työmarkkinoiden muodostuvan *siirtymätyömarkkinoista*, jossa työvoima on jatkuvasti siirtymässä asemasta toiseen. EU:ssa on alettu puhua yhä enemmän siirtymätyömarkkinoiden mukanaan tuoman *joustoturvan* merkityksestä. Koska globaalissa taloudessa ei voida välttyä irtisanomisilta, on kansalaisten asema, 'turva', varmistettava mm. työvoimapolitiikan ja koulutuksen keinoin, jotta myös yksilöllinen ja sitä kautta myös yritysten 'jousto' toteutuisi. Jouston ja turvan yhteys muodostaa kokonaisuutena asiakkaan 'joustoturvatilanteen'. Mitä enemmän joustoa ja turvaa sitä laajemmat toimintamahdollisuudet asiakkaalla ovat. Mitä vähemmän joustoa ja turvaa tilanteessa on, sitä enemmän asiakas tarvitsee siirtymävaiheen tukea.

Eri palvelut, mm. ohjaus ja koulutus, tulevat osaksi sitä tukea, jota kansalaiset ja yritykset siirtymätilanteissa tarvitsevat. Tilanne on monin tavoin haastava ja uusi. Työvoima- ja koulutuspalveluiden toimijoiden on tarkasteltava omia toimintatapojaan ja innovoitava uusia palveluita irtisanotuille ja muille uutta työtä tai ammattia etsiville.

Ohjauksen avulla nopeutetaan siirtymiä yleissivistävästä opetuksesta ammatilliseen koulutukseen, ammatillisesta koulutuksesta työelämään, työstä työhön siirtymistä sekä alanvaihtoa. Keskeistä näiden siirtymävaiheiden tuki- ja ohjauspalveluiden kehittämisessä on tarkastella asiakkaan yksilöllistä, sosiaalista ja yhteiskunnallista elämäntilannetta kokonaisuutena eettisiä periaatteita ja asiakkaan itsemääräämisoikeutta unohtamatta. Ohjauksen avulla tuetaan ja vahvistetaan yksilön omaa toimijuutta ja ohjataan asiakasta valintoihin, jotka mahdollistavat elinikäisen oppimisen ja yksilön terveen kasvun ja kehityksen. Työmarkkinoiden muutokset lisäävät siirtymien määrää ja näiden nopeuttamisen kautta voidaan vaikuttaa myös työurien pituuteen ja työhyvinvointiin.

Tämä Pirkanmaan aikuisohjausstrategia on laadittu täydentämään Pirkanmaan aikuiskoulutuksen toimenpideohjelmaa. Se sisältää yleisen osan, jossa käsitellään strategian tavoitteita, merkitystä ja laatimisprosessia sekä toiminnallisen osan (kohta 6.3.), jossa esitetään keskeiset konkreettiset toimenpiteet, joiden avulla tavoitteet voidaan saavuttaa Pirkanmaalla.

2. Aikuisohjausstrategiasta hyötyy koko Pirkanmaa

Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarjonta on hyvin hajanaista niin Pirkanmaalla (liite 2) kuin koko valtakunnan alueella. Asiakkaiden on usein vaikea löytää parasta asiantuntemusta tarpeisiinsa ja mahdotonta hahmottaa ohjauspalvelumahdollisuuksien kokonaisuutta. Koulutuksiin, ammatteihin ja työelämään liittyvää tietoa on paljon, mutta se on pirstaloituneena monissa eri paikoissa. Kaikki eivät pysty tavoittamaan ja jäsentämään tarjolla olevaa tietoa siten, että osaisivat sitä hyödyntää itsenäisesti omissa ammatin- tai uravalintaratkaisuisaan. He tarvitsevat tähän asiantuntevan ohjaajan tukea. Aikuisohjausstrategian toiminnallisena tavoitteena on koota alueen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut yhtenäiseksi verkostoksi, josta tarvittava tieto tai ohjaus sen löytämiseen on saatavissa ”yhdeältä luukulta”. Ohjauksen avulla vähennetään

virhevalintojen määrää sekä tästä johtuvaa tarvetta kouluttautua useisiin ammatteihin. Sen avulla säästetään yhteiskunnan resursseja ja tuetaan yritysten ja muiden työnantajien osaavan työvoiman saatavuutta. Pirkanmaalla tarjolla olevaa ennakointitietoutta käytetään hyödyksi ja tuetaan yksilöiden suuntautumista paremmin työllistävälle alueille. Näin kasvatetaan koko maakunnan osaamis pääomaa sekä kehitetään yritysten ja elinkeinoelämän kilpailukykyä ja maakunnan vetovoimaisuutta.

2.1. Koko maakunnan kattava verkosto

Pirkanmaan aikuisohjausstrategia määrittelee tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen alueellisen kehittämisen linjaukset, tavoitteet ja toimenpiteet, joilla parannetaan aikuisohjauksen saatavuutta ja kysyntälähtöisyyttä sekä edistetään poikkihallinnollista ja moniammatillista verkostoyhteistyötä palvelujen tarjonnassa.

Verkostoyhteistyönä toteutetut tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut (TNO-palvelut) vastaavat paitsi yksilöiden myös koko Pirkanmaan elinkeinoelämän ja yhteiskunnan asettamiin vaatimuksiin. Aikuiskoulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen sekä resurssien käytön tehostaminen edellyttävät Pirkanmaan TNO-palvelujen verkostoitumista ja määrätietoista opetus- ja työhallinnon sekä työelämää palvelevien organisaatioiden yhteistyötä. Verkostotoiminnan avulla palvelut saadaan toteutettua mahdollisimman tasapuolisesti koko maakunnassa. On tärkeää, että kaikilla, asuinpaikasta riippumatta, on mahdollisuus saada yhtä laadukkaat tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut ammatillisten ratkaisujen tueksi. Tiedon ja ohjausosaamisen jakaminen ja verkostoyhteistyö ovat mukana toimiville organisaatioille merkittävä lisäresurssi, jonka avulla voidaan tehostaa palvelujen tarjontaa ja välttyä liialliselta päällekkäistyöltä.

Verkoston toimiminen hyödyttää asiakasta, koska ohjaajat yksittäisissä ohjaustilanteissaan saavat koko maakunnan ohjaushenkilöstön osaamisen tuekseen. Näin vältetään asiakkaiden ”siirtäminen” palvelujen tarjoajalta toiselle. Verkoston toimimalla Pirkanmaan alueen ohjauksen asiantuntijuus saadaan tehokkaaseen käyttöön ja asiakkaiden tyytyväisyys palveluihin lisääntyy. Asiantuntevan TNO-palvelun avulla väärin valintojen tekeminen vähenee. Tällä on vaikutusta koulutuksen aloittamiseen ja keskeyttämiseen, motivoituneen ja koulutetun työvoiman saantiin, yritysten henkilöstön osaamisen lisäämiseen ja työssä viihtymiseen sekä mahdollisesti työttöryön pitenemiseen.

Pirkanmaalla on vahvat perinteet verkostoyhteistyölle. Akonet – aikuiskoulutusverkosto (21.12.1999 – 31.12.2007) ja Pirkanmaan Noste –hankkeet loivat hyvän pohjan yhteistyölle. Esim. PiNOSTE-verkostossa (1.4.2003 – 31.12.2009) oli mukana oppilaitosorganisaatioiden lisäksi myös työelämää ja yrityksiä palvelevia järjestöjä. Lisäksi erityisesti sosiaali- ja terveysalalla toimi oma Sotenet-verkosto ja elokuussa 2008 aloitti toimintansa Pirkanmaan Aikuiskoulutusfoorumi (AIKO-foorumi). Nämä verkostot tarjoavat hyvän pohjan kehittää koko maakunnan kattavaa, hallinnonrajat ylittävää verkostoyhteistyötä tieto-neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarjonnan, saatavuuden ja tasalaatuisuuden turvaamiseksi.

Pirkanmaan aikuisohjausstrategian laadinnassa on hyödynnetty kehittämistyön taustalla vaikuttavia valtakunnallisia ja maakunnallisia asiakirjoja (s. 13). Pirkanmaan AIKO-foorumin (1.8.2008 – 30.6.2012) laatiman Pirkanmaan aikuiskoulutuksen toimenpideohjelman (luonnos 12.5.2010) yhtenä strategisena tavoitteena on ohjaus- ja neuvontajärjestelmien kehittäminen. Tavoitteeseen johtaviksi menestystekijöiksi on asetettu aikuisohjausstrategia ja sen jalkauttaminen, toimijaverkoston ylläpito sekä hyvien ohjauskäytäntöjen levittäminen ja juurruttaminen.

2.2. Elinikäinen ohjaus turvaa osaavan työvoiman saannin

Pirkanmaan aikuisohjausstrategian peruslähtökohtana on elinikäinen ohjaus, joka turvaa yksilöiden jatkuvan ammatillisen kehittymisen ja vastaa työmarkkinoiden muuttuviin tilanteisiin ja työvoimatarpeisiin sekä yritysten osaamisen kehittämisen haasteisiin. Elinikäisen oppimisen ja ohjauksen periaate tukee Lissabonin strategian¹ tavoitteita, joissa painottuvat talouskasvun ja kilpailukyvyyn edistämisen lisäksi myös sosiaalinen ja yhteiskunnallinen osallistuvuus. Vaikka Pirkanmaan aikuisohjausstrategia on laadittu ensisijaisesti koskemaan aikuisille suunnattuja palveluja, voidaan sitä hyödyntää myös nuorille suunnatussa ohjaustyössä. Monet organisaatiot ja jopa samat henkilöt tarjoavat ohjauspalveluja sekä nuorille että aikuisille.

Pirkanmaan alueellinen strategia erityisen tuen järjestämisestä toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta sisältää strategiset linjaukset ja toiminnalliset tavoitteet sekä nuorten että aikuisten erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden tukitoimien järjestämisestä vuoteen 2012 mennessä.

Kehittämällä tieto- neuvonta- ja ohjauspalveluja elinikäisen ohjauksen periaatteella torjutaan syrjäytymistä ja turvataan osaavan työvoiman saatavuutta. Aikuisohjausstrategian arvot, tavoitteet, menestystekijät ja toimenpiteet tukevat Pirkanmaan maakuntasuunnitelman (Pirkanmaa 2025) linjauksia ja tavoitteita, joissa todetaan mm. ”Osaamisen hyödyntäminen tarkoittaa laajasti inhimillisten voimavarojen arvostamista ja aktiivista hyödyntämistä sekä parhaiden toimintamallien etsimistä, hyödyntämistä ja soveltamista kaikessa toiminnassa.” ja ”Ammattitaitoisen työvoiman saanti ja juurruttaminen yritysten ja muiden työelämän tehtäviin toteutuu koko maakunnassa.”

3. Pirkanmaan aikuisohjausstrategian laatimisen tausta

Euroopan Unionin eri foorumeilla on todettu jo 2000-luvun alkupuolelta lähtien elinikäisen oppimisen ja sitä tukevien ohjauspalvelujen kehittämisen ja tehostamisen olevan vahva keino vastata työelämän ja työmarkkinoiden jatkuviin muutoksiin. EU:n ministerineuvoston päätöslauselmassa (Bryssel 18.5.2004) ja Maastrichtin kommunikossa² korostetaan elinikäistä oppimista ja siihen integroidun ohjauksen merkitystä taloudellisen kehityksen ja työmarkkinoiden tehokkuuden turvaajana. Päätöslauselmassa tuodaan esille elinikäinen ohjaus kansalaisten yhteiskuntaan integroitumisen, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden sekä työvoiman osaamisen kehittämisen edistäjänä. Ohjaus- ja neuvontapalveluja tulee kehittää kaikille kansalaisille yksilöllisten ja joustavien opintopolkujen suunnittelemisen tueksi. Kansallisesti ja alueellisesti tulee vahvistaa rakenteita, jotka mahdollistavat kaikkien ohjaus- ja tukipalveluiden järjestämiseen osallistuvien tahojen yhteistyön.

Elinikäisen oppimisen tukeminen ja aikuisille suunnattujen ohjauspalvelujen kehittäminen ovat kansallisella ja alueellisella tasolla tärkeitä työ- ja koulutuspoliittisia keinoja vastata tulevaisuuden työelämän muutoksiin. Tällä hetkellä aikuisten ohjauspalvelut, samoin kuin myös yrityksille suunnatut palvelut, ovat hyvin hajallaan monen toimijan alaisuudessa. Tähän haetaan muutosta Manner-Suomen ESR-ohjelman toimintalinja 3:een kuuluvan valtakunnallisen kehittämisohjelman (2007-2013) ”Osuvuutta ja kysyntälähtöisyyttä aikuisopiskeluun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämiseen” avulla. Kehittämisohjelman

¹ Lissabonin sopimus Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan yhteisön perustamissopimuksen muuttamisesta, allekirjoitettu Lissabonissa 13 päivänä joulukuuta 2007.

² EU –jäsenmaiden opetusministereiden kokous joulukuussa 2004

tavoitteena on turvata tasalaatuisia ja helposti saatavilla olevia neuvonta- ja ohjauspalveluja niin ura- ja koulutusvalintatilanteissa oleville aikuisille kuin myös yrityksille osaamisen johtamisen tueksi. Kehittämishjelmaan sisältyy työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön yhteisesti koordinoima Opin Ovi -hankekokonaisuus. Hankkeen tuotoksena on laadittu tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämisen kansallinen strategia, jossa esitetyt linjaukset, tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat alueellisten aikuisohjauksen strategioiden laadintatyötä. Siksi tämän strategian ensisijaisena tavoitteena on kehittää Pirkanmaan alueen aikuisohjauspalveluja, jotka ovat osa elinikäisen ohjauksen kokonaispalveluja.

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen AKKU-johtoryhmän toimenpide-ehdotuksissa (2009:11) todetaan, että em. ESR-hankekokonaisuudesta huolimatta alueellisten ohjaus- ja neuvontapalvelujen strategia ja yhteistyö kaipaavat jatkuvaa kehittämistä. AKKU-johtoryhmä painottaa erityisesti elinikäisen oppimisen periaatetta, ohjaus- ja neuvontapalvelujen kattavuutta ja saavutettavuutta sekä ohjaus- ja neuvontatyötä tekevien henkilöiden osaamisen jatkuvaa ylläpitoa ja kehittämistä. Myös opetusministeriön koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa (KESU) 2007-2012 on ministeriön painopisteiksi asetettu mm. tasa-arvoiset kouluttautumismahdollisuudet, koulutuksen laadun turvaaminen ja osaavan työvoiman varmistaminen. Ammatillisen koulutuksen kannalta yhdeksi keskeiseksi KESU -tavoitteeksi ministeriö on asettanut aikuisopiskelun osuvuuden ja tehokkuuden parantamisen ottamalla käyttöön asiakaslähtöiset tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut sekä kehittämällä eri tavoin hankitun osaamisen tunnustamisjärjestelyjä.

4. Käsitteiden määrittelyä

Pirkanmaan aikuisohjausstrategia on laadittu kehittämään maakunnan tieto-, neuvonta ja ohjauspalveluja, edistämään verkostoyhteistyötä näiden palvelujen tarjonnassa sekä ylläpitämään ja kehittämään ohjaus- ja neuvontatyötä tekevien ammatillista osaamista. Verkosto toiminnan kannalta on tärkeää, että keskeiset käsitteet on yhteisesti määriteltyjä ja niiden sisällöistä on eri toimijoilla yhteinen näkemys. Strategiatyön yhteydessä on määritelty seuraavat käsitteet:

- Tiedotus** on saatavissa olevista, ajantasaisista koulutus- ja kehittämispalveluista kertomista eri kanavia hyödyntäen joko yhdelle tai useammalle asiakkaalle tai suuremmalle ryhmälle. Asiakkaat voivat olla henkilö ja yritysasiakkaita. Asiakas suunnittelee itse sen, miten lähtee saamaansa tietoa hyödyntämään.
- Neuvonta** on henkilökohtaista asiakkaan tarpeesta lähtevää tiedon välitystä. Neuvonta voidaan käsitteellisesti ymmärtää puhtaasti neuvojen antamiseksi tiettyssä spesifissä kysymyksessä. Asiakkaalla on tarkoin rajattu kysymys, johon hän tarvitsee selkeän vastauksen tai toimintaohjeen. Tällaisissa tilanteissa yksi tapaamiskerta on usein riittävä. Neuvonta voidaan nähdä myös laajempaan muutaman tapahtumakerran jatkuvana vuorovaikutustilanteena, joka on edellistä henkilökohtaisempaa neuvontaa tarjolla olevista vaihtoehdoista. Neuvontapalvelut voivat olla henkilökohtaisia tapaamisia, puhelinpalvelua tai verkkopalvelua.
- Ohjaus** on pidempikestoinen vuorovaikutusprosessi, jossa asiakkaan tilanne edellyttää laajempaa kokonaistilanteen ja mahdollisuuksien pohdintaa. Valmiita ratkaisuvaihtoehtoja ei ole, vaan ne tuotetaan yhdessä asiakkaan kanssa vuorovaikutusprosessin aikana. Ohjaus tähtää pysyvään muutokseen sekä yleiseen hyvinvoinnin lisäämiseen asiakkaan elämässä. Olennaista ohjauksessa on se, ettei asiakasta "ohjata" mihinkään tiettyyn suuntaan (siis siihen, mihin ohjaaja haluaa) vaan asiakkaan kanssa pyritään löytämään yhdessä ratkaisu asiakkaan aktiivisuutta tukien. Ohjaus tässä käsitelmäärittelyssä tarkoittaa koko laajaa

toimintaympäristöä ja sisältää sekä henkilökohtaisen vuorovaikutuksen että sitä tukevat ja täydentävät toimenpiteet. Ohjaustilanne on kahden asiantuntijan kohtaamista, ohjaajan ja asiakkaan.

Ammatinvalinnallisten suunnitelmien tekeminen ei ole pelkästään tiedollinen prosessi vaan siihen nivoutuvat yksilön psyykkiset resurssit, motivaatio, kognitiivinen kapasiteetti, persoonalliset ominaisuudet sekä työ- ja elämäntilanne. Tämän kokonaisuuden hahmottamiseksi asiakas tarvitsee henkilökohtaista ohjausta. Tätä ohjauksen tarvetta ei pystytä korvaamaan pelkällä tiedon jakamisella ja neuvonnalla.

Ohjauksessa toiminnan kohteena on prosessi, jossa ohjattava oppii arvioimaan ja kehittämään omia vahvuusalueitaan suhteessa toimintaympäristön mahdollisuuksiin. Ohjauksen tavoitteena on tukea asiakasta muutostilanteiden itsenäisessä kohtaamisessa ja hallinnassa. Usein neuvontatilanteesta voi muodostua hyvinkin ohjauksellinen prosessi. Tämän vuoksi on tärkeää, että kaikkien ohjaus- ja neuvontatyötä tekevien on mahdollista jatkuvasti kehittää omia ohjauksellisia taitojaan.

5. Strategiaproessin kuvaus

Opin Ovi Pirkanmaa (1.9.2008 – 31.12.2011) –projektin ohjausryhmä nimesi kokouksessaan 21.9.2009 Aikuisohjauksen asiantuntijaryhmän (liite 1), jonka tehtävänä on Pirkanmaan aikuisohjausstrategian laatiminen vuoden 2010 loppuun mennessä. Opin Ovi Pirkanmaa- projektin tavoitteena on lisäksi verkostoyhteistyöhön perustuen edistää elinikäisen ohjauksen periaatetta ja ohjauspalvelujen saatavuutta Pirkanmaan eri puolilla kehittämällä ja vakiinnuttamalla neuvonnan, ohjauksen, osaamisen kartoittamisen ja henkilökohtaistamisen hyviä pirkanmaalaisia käytäntöjä, toimintatapoja ja –menetelmiä. Yksi konkreettinen aikuisohjauksen saatavuutta palveleva toimintamalli on ns. ohjauksen liikkuva palvelupiste, Opin Ovi-auto.

Kuvio 1: Strategiaproessin kuvaus

Strategiatyö aloitettiin nykyisen toimintaympäristön kartoituksella tutustumalla valtakunnallisiin ja maakunnallisiin eri toimijatahojen strategisiin ja muihin asiakirjoihin. Näiden asiakirjojen pohjalta luotiin synteesi aikuisohjauksen kehittämisen maakunnallisista visioista ja tavoitteista sekä näiden niveltymisestä maakunnan yleisiin kehittämisen lähtökohtiin. Tässä synteessissä korostuivat erityisesti

- alueellisen moniammatillisen ja poikkihallinnollisen verkostoyhteistyön kehittäminen palvelujen tarjonnassa,
- asiantuntijaosaamisen (ohjausosaamisen) ja työelämän kvalifikaatioihin perustuvan ammatillisen osaamisen kehittämisen suunnitelmallisuus,
- ohjauspalvelujen hyvä laatu ja saatavuuden turvaaminen alueellisen tasa-arvon näkökulmasta,
- elinikäisen oppimisen ja ohjauksen näkökulman korostaminen ohjauspalvelujen kehittämisessä sekä eri asiakasryhmille (aikuiset, nuoret, erityisryhmät, maahanmuuttajat, yritykset yms.) tarjottujen ohjauspalveluiden niveltymisen toisiinsa sekä
- tulevaisuuden ennakointi, työvoiman saatavuuden turvaaminen, työelämän muutostilanteisiin vastaaminen ja ammatillisen liikkuvuuden edistäminen.

Tämän pohjalta syntynyt Pirkanmaan tieto- neuvonta- ja ohjauspalvelujen visio tiivistää valtakunnallisista ja maakunnallisista asiakirjoista (s. 13) esiin nousseen yhteiseen aikuisohjauksen kehittämisen tahtotilan.

Pirkanmaalla on vuonna 2014 elinikäiseen oppimiseen ja ohjaukseen perustuva, hallinnonraajat ylittävä moniammatillinen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen (TNO) kokonaisuus, joka vastaa aikuisten ja työelämän tarpeisiin. Palvelut ovat asiakaslähtöisiä, henkilö- ja yritysasiakkaiden tarpeet huomioon ottavia, monikanavaisia ja helposti saavutettavia. Aikuisohjauksen kehittämisen painopisteet Pirkanmaalla ovat hakeutumisen ohjaus, työelämässä tapahtuva ohjaus ja verkostoyhteistyö.

Vision laatimisen jälkeen strategiaryhmässä käytiin laaja arvokeskustelu, jonka pohjalta arvot tiivistyivät neljään ohjaustyön kannalta keskeiseen arvoon: asiakaslähtöisyys, luotettavuus, asiantuntijuus sekä uudistaminen ja jatkuva kehittyminen. Visioon ja arvoihin pohjautuvien strategisten linjausten valinta perustui aluepoliittiseen, työvoimapolitiittiseen, koulutuspoliittiseen, elinkeinopolitiittiseen ja ennen kaikkea asiakkuuden näkökulmaan. Strategiset linjaukset sisältävät tavoitteet, menestystekijät, konkreettiset toimenpiteet sekä toiminnalliset vastuut. (s. 8-12).

Ensimmäinen strategialuonnos valmistui 5.11.2010 ja sitä käsiteltiin Opin Ovi Pirkanmaan alueellisessa seminaarissa, jossa jokaisella seminaariin osallistuvalla oli mahdollisuus kommentoida luonnosta. Näiden kommenttien pohjalta syntyi luonnos 9.2.2011. Luonnosta käsitellään ohjausryhmässä 21.2.2011 ja se lähetetään lausuntokierrokselle. Vastuutahot ja työnjako strategian toimenpiteiden toteuttamiseksi selviävät vuoden 2011 aikana, jolloin ohjauspalvelujen tuottajat perehtyvät strategialuonnokseen ja sitoutuvat strategian tavoitteisiin. Sitoutumisessa on erittäin tärkeää tunnustaa ohjauksen arvo ja tärkeys paitsi Pirkanmaan alueen aikuisille ja yrityksille myös verkostoyhteistyössä toimiville palvelujen tarjoajille. Ammattitaitoisesti toteutetut ja eri hallintorajat ylittävät, maakunnan eri alueilla saatavilla olevat, laadukkaat tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut tuottavat pidemmän aikavälin kustannussäästöjä sekä palvelujen tuottajille että yrityksille ja koko elinkeinoelämälle.

6. Pirkanmaan aikuisohjausstrategia 2011 – 2014

6.1. TNO -palvelujen kehittämisen visio vuoteen 2014

Pirkanmaalla on vuonna 2014 elinikäiseen oppimiseen ja ohjaukseen perustuva, hallinnonrajat ylittävä, kaikki koulutusasteet kattava moniammatillinen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen (TNO) kokonaisuus, joka vastaa aikuisten ja työelämän tarpeisiin. Palvelut ovat asiakaslähtöisiä, henkilö- ja yritys-/organisaatioasiakkaiden tarpeet huomioon ottavia, monikanavaisia ja helposti saavutettavia. Aikuisohjauksen kehittämisen painopisteet Pirkanmaalla ovat hakeutumisen ohjaus, työelämässä tapahtuva ohjaus ja verkostoyhteistyö.

6.2. TNO -palvelujen kehittämisen taustalla olevat arvot

ARVO	TOIMINNALLISET TAVOITTEET, JOILLA ARVOT TOTEUTUVAT
Asiakaslähtöisyys	<p>TNO-palveluiden lähtökohtana on asiakkaan (henkilö/yritys/organisaatio) palvelutarve ja siihen vastaaminen.</p> <p>TNO-palvelujen avulla tuetaan asiakkaan osallisuutta yhteiskunnassa ja tarjotaan osaamisen kehittämistä ja ammatillista kehittymistä tukevia palveluja. Palvelut ovat pysyvä osa elinikäistä oppimista ja ne ovat kaikkien palveluja tarvitsevien, työssä ja työelämän ulkopuolella olevan aikuisväestön sekä organisaatioiden, saatavilla.</p>

ARVO	TOIMINNALLISET TAVOITTEET, JOILLA ARVOT TOTEUTUVAT
Luotettavuus	<p>Verkostossa toteutettaviin tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin (TNO) luotetaan ja verkostotoimijat tietävät vastuunsa ja velvollisuutensa.</p> <p>Henkilö- ja organisaatioasiakkaille tarjottavat TNO-palvelut tuotetaan moniammatillisesti ja organisoidaan poikkihallinnollisena, eri organisaatioiden välisenä yhteistyönä. Asiakkaat saavat luotettavaa tietoa eri organisaatioiden palveluista ja koulutusmahdollisuuksista.</p> <p>Verkostoyhteistyön luotettavuus perustuu sovittuihin käytäntöihin, yhteisiin sopimuksiin ja avoimuuteen.</p> <p>Organisaatiot tuntevat toisensa ja luottavat siihen, että yhteistyössä kaikki voittavat. Toimiva verkostoyhteistyö vaatii vastuutahon sekä toiminnallisen ja taloudellisen resursoinnin.</p>
Asiantuntijuus	<p>TNO-palvelujen toteuttajat ovat ohjauksen asiantuntijoita, jotka hallitsevat ohjaustyön eettiset periaatteet, menetelmät ja prosessit.</p> <p>Verkostoyhteistyönä toteutettujen TNO-palveluiden tarjonnassa ja tehtäväjaossa hyödynnetään eri organisaatioiden vahvuuksia ja resursseja sekä henkilöstön asiantuntijuutta. Asiantuntijuutta lisätään, jaetaan ja tuetaan toisilta oppimisen mahdollisuuksia.</p>
Uudistaminen ja jatkuva kehittäminen	<p>Aikuisohjauksen asiantuntijaryhmä arvioi, uudistaa ja kehittää TNO-palvelujen kokonaisuutta, työmenetelmiä ja toimintatapoja suunnitelmallisesti.</p> <p>TNO-palvelujen toteuttajat pitävät työelämää, aikuiskoulutukseen ja yrittäjyyteen liittyvissä asioissa osaamistaan ajan tasalla ja hyödyntävät saatavilla olevaa ennakoitietoa.</p> <p>Verkoston asiantuntijat pitävät ohjaus- ja verkosto-osaamistaan ajan tasalla.</p>

6.3. Pirkanmaan aikuisohjausstrategian linjaukset vuoteen 2014 mennessä

Strategiset tavoitteet	Menestystekijät	Toimenpiteet	Valmisteleva taho
<p>Pirkanmaalla on asiakkaan tarpeista lähtevät, ajantasaiset, toimivat, luotettavat ja kehittyvät tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut (TNO).</p>	<p>Pirkanmaalla on yhteinen näkemys laadukkaista TNO –palveluista ja palvelut tuotetaan strategisten arvojen mukaisesti.</p> <p>TNO –palvelut ovat helposti saavutettavia ja rakenteellisesti selkeitä. Palvelujen arviointi ja kehittäminen on jatkuvaa.</p> <p>Asiakkaat tuntevat TNO –palveluja ja osaavat käyttää niitä.</p>	<p>Laaditaan yhdessä organisaatioiden rajat ylittävät TNO-palvelujen prosessikuvaukset.</p> <p>Lisätään koulutus- ja muissa organisaatioissa tietoisuutta aikuisohjausstrategiasta.</p> <p>Monipuolistetaan maakunnallisia asiakaslähtöisiä palveluja ja vahvistetaan hakevaa toimintaa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • varmistetaan henkilökohtaisten TNO-palvelujen saatavuus niitä tarvitseville • vakiinnutetaan Opin Ovi – auton toiminta • edistetään olemassa olevien valtakunnallisten ja alueellisten verkkopalvelujen käyttöä 	<p>Opin Ovi Pirkanmaa-projektin verkostoon kuuluvat organisaatiot Pirkanmaan ELY-keskuksen johdolla.</p>

Strategiset tavoitteet	Menestystekijät	Toimenpiteet	Valmisteleva taho
		<p>TNO-palveluja arvioidaan strategian päivitysaikataulun mukaisesti. Arvioinnissa otetaan huomioon valtakunnallinen arviointikriteeristö ja asiakaspalautteet.</p> <p>Tiedotetaan alueellisista TNO – palveluista ja niiden sisällöstä</p>	
<p>TNO-palvelut tuotetaan ammatillisesti ja asiantuntevasti.</p>	<p>Pirkanmaalla on määrällisesti riittävä ohjaus- ja neuvontahenkilöstö, joka hallitsee aikuisohjauksen ja verkostotyöskentelyn.</p> <p>Pirkanmaalla on TNO-henkilöstön ammatillista osaamista ja kehittymistä tukevaa toimintaa.</p> <p>Verkostoon kuuluvat hyödyntävät ja rikastavat verkostossa olevaa asiantuntijuutta.</p>	<p>Laaditaan arvio TNO-palveluja tuottavan henkilöstön riittävydestä ja ohjausosaamisen kehittämistarpeista.</p> <p>Luodaan TNO-ammattilaisten toisilta oppimisen verkosto toimintamuotoina esim. foorumitapaamiset, ohjaustyötä tukeva koulutustarjonta, verkko-oppiminen, mentorointi ja konsultointi.</p>	<p>Opin Ovi Pirkanmaan verkostoon kuuluvat organisaatiot</p>

Strategiset tavoitteet	Menestystekijät	Toimenpiteet	Valmisteleva taho
<p>Pirkanmaalla toimii moniammatillinen ja poikkihallinnollinen aikuisohjausverkosto.</p>	<p>Verkostolla on tarkoituksenmukaiset hallinnolliset puitteet ja resurssit.</p> <p>TNO-palveluja tuottavat organisaatiot sitoutuvat verkoston toimintaan ja verkostossa toimivilla henkilöillä on halu ja kyky toimia verkostossa.</p>	<p>Laaditaan poikkihallinnollinen TNO-palveluja tuottavien organisaatioiden välinen verkostosopimus, jossa kuvataan verkoston toiminnan tavoitteet, sisällöt, sopimuksen voimassaoloaika ja toimijat.</p> <p>Perustetaan Pirkanmaan Aikuisohjauksen asiantuntijaryhmä, johon organisaatiot nimeävät edustajansa.</p> <p>Edistetään TNO-palveluja tuottavien henkilöiden verkostoitumista ja yhteistyömuotoja järjestämällä vuosittain yhteistyöpäiviä.</p>	<p>Opin Ovi Pirkanmaa- projekti</p> <p>Opin Ovi Pirkanmaan verkostoon kuuluvat organisaatiot</p>
<p>TNO-palvelujen tuottajat toimivat yritysten ja organisaatioiden yhteistyökumppaneina osaamisen kehittämisessä.</p>	<p>Asiakasorganisaatiot tietävät ja tuntevat Pirkanmaan alueen TNO-palveluja ja käyttävät niitä.</p>	<p>Edistetään asiakasorganisaatioiden ja TNO-palveluja tuottavien organisaatioiden kohtaamista järjestämällä asiakastilaisuuksia ja hyödyntämällä alueella eri toimijoiden, esim. yrittäjäjärjestöjen tapahtumia.</p>	<p>Opin Ovi Pirkanmaan verkostoon kuuluvat organisaatiot</p>

LÄHTEET JA TAUSTAMATERIAALI

Aikuisopiskelun tietopalvelujen, neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen. Opetusministeriön ja työministeriön asettaman valmisteluryhmän ehdotukset toimenpideohjelmaksi. työhallinnon julkaisu 365:2006

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus. AKKU –johtoryhmän toimenpide-ehdotukset. (toinen väliraportti). Opetusministeriö 2008. Opetusministeriön työryhmämuistiota ja selvityksiä 2009:11.

Arnkil, R. Jokinen, E. Spangar, T., Aho, S. (2007). Muutosturva uudenlaisen yhteistyön airuena? Työpoliittinen Aikakauskirja 3/2007.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten strategia-asiakirja 2010-2011. Työ- ja elinkeinoministeriö. 39/2009.

Erityisen tuen järjestäminen toisen asteen koulutuksessa –strategialuonnos

Henkilöasiakkuusstrategia. Loppuraportti. 30.6.2009. Työ- ja elineinoministeriö. TEM028:00/2009.

Henkilökohtaistamismääräys 2006. Määräys 43/011/2006. Opetushallitus.

Henkilöstön kehittäminen yrityksissä. EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu 2008. Elinkeinoelämän keskusliitto, EK. 2009.

KoulutaKaikki – aikuiskoulutusjaoston raportti aikuiskoulutuksen hakujärjestelmän kehittämisestä 5.11.2009.

Koulutus ja tutkimus 2007-2012. Kehittämissuunnitelma. Opetusministeriö 2007.

Manner-Suomen ESR-ohjelman toimintalinja 3:n (2007-2013) kehittämissuunnitelman (”Osuvuutta ja kysyntälähtöisyyttä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittämiseen”) valtakunnallinen strategia-asiakirja

Noste. PiNOSTE. Pirkanmaan Noste – PiNOSTE. Loppuraportti. Päivi Puutio. TAKK. 2009.

Oivallus. 1. väliraportti. Elinkeinoelämän keskusliitto, EK. 2009

Oivallus. 2. väliraportti. Elinkeinoelämän keskusliitto, EK. 2010

Pirkanmaa 2025. Pirkanmaan maakuntasuunnitelma. Pirkanmaan liitto. Tampere 2009. Sarja A, julkaisu nro 47.

Räisänen, H. & Schmid, G. (2008) Siirtymätyömarkkinat ja joustoturva Suomen työmarkkinoiden näkökulmasta. Työpoliittinen Aikakauskirja 3/2008.

Työllisyys- ja yrittäjyysstrategia. Työ- ja elinkeinoministeriö. Työllisyys- ja yrittäjyysosio 29.6.2009.

Uudistumista ja osaamista – yhteistyöllä asiakkaiden parhaaksi. Pirkanmaan aikuiskoulutuksen toimenpideohjelmaluonnos 2010-2015. Pirkanmaan aikuiskoulutusfoorumi –hanke 12.5.2010.

Liite 1**Strategiatyöryhmä ja muut valmistelutyöhön osallistuneet**

Strategiatyöryhmänä on työskennellyt **Aikuisohjauksen asiantuntijaryhmä**, joka on muodostanut strategian valmistelun ydinryhmän. Opin Ovi Pirkanmaa –projektin ohjausryhmä nimesi ryhmän kokouksessaan 21.9.2009. Ryhmä koottiin eri näkökulmia ja erilaista ammatillista asiantuntijuutta edustavista maakunnallisista toimijoista. Oman asiantuntijuutensa strategian valmisteluun työryhmässä ovat antaneet seuraavat henkilöt ja tahot:

Ilola Hanna, lehtori, Tampereen ammattikorkeakoulu/Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu
 Järvenpää Maija, opinto-ohjaaja, Tampereen ammattiopisto
 Keskinen Anita, työyhteisövalmentaja, PsL, Aksessio Tmi
 Korolainen Maria-Liisa, henkilöstöpäällikkö, Tampereen aikuiskoulutuskeskus
 Kymäläinen Minna, suunnittelijaopettaja, Opinverstas/Tampereen työväenopisto
 Myllymäki Reino, koulutusasiantuntija, Pirkanmaan ELY-keskus, Aikuisohjauksen asiantuntijaryhmän puheenjohtaja
 Nevalainen Satu, apulaisrehtori, Pirkanmaan koulutuskonsernikuntayhtymä/ Pirkanmaan aikuisopisto
 Nieminen Jani, koulutustarkastaja, Pirkanmaan koulutuskonsernikuntayhtymä/Pirkanmaan oppisopimuskeskus
 Pekkanen Maija, projektipäällikkö, Opin Ovi Pirkanmaa, Aikuisohjauksen asiantuntijaryhmän sihteeri
 Poikkimäki Katja, ammatinvalintapsykologi, Etelä-Pirkanmaan TE-toimisto
 Salkoaho Urpo, koulutusasiantuntija, Pirkanmaan ELY-keskus

Lisäksi oman panoksensa valmistelutyöhön ovat kommentteillaan antaneet seuraavat Opin Ovi Pirkanmaa –projektissa toimivat tahot:

Ohjausryhmän varsinaiset ja varajäsenet
 Kehittämistiimit
 Projektin verkosto-organisaatiot
 Työseminaareihin osallistuneet verkostotoimijat

TNO -palveluiden toimijoita Pirkanmaalla

Liite 2

Taulukkoon on kerätty eri lähteistä tietoja oppilaitoksista ja organisaatioista, jotka järjestävät koulutusta ja TNO-palveluja aikuisille. Oppilaitos voi esiintyä listalla kahteen kertaan, jos esim. kansanopisto järjestää myös ammatillista koulutusta. Luettelosta saattaa puuttua toimijoita, koska listausta kaikista Pirkanmaan alueen TNO-palveluja tarjoavista organisaatioista ei ole valmiiksi koottuna.

<p>Aikuislukiot</p>	<p>Pirkanmaan aikuislukio Sepänkatu 4 39700 PARKANO www.lpkky.fi</p> <p>Tampereen aikuislukio Uimalankatu 5 33540 TAMPERE www.aikuislukio.tampere.fi</p>	<p>Valkeakosken Tietotien lukio PL 43, Tietotie 3 37601 VALKEAKOSKI www.valkeakoski.fi</p>
<p>Aikuisten ammatillista perus- ja/ tai lisäkoulutusta järjestävät oppilaitokset</p>	<p>Ahlmanin ammattiopisto Hallilantie 24 33820 TAMPERE www.ahlman.fi</p> <p>Jalasjärven aikuiskoulutuskeskus Hepolamminkatu 9 33720 Tampere www.jakk.fi</p> <p>Karkun evankelinen opisto Mainientie 50 38100 SASTAMALA www.keokarkku.fi</p> <p>Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä/aikuiskoulutus Mänttikuja 1 31500 IKAALINEN www.aikkari.lpkky.fi</p> <p>Pirkanmaan aikuisopisto Pyynikintie 2 33230 TAMPERE www.paiko.fi</p> <p>Pirkanmaan Urheiluhierojakoulu Kuninkaankatu 21 33210 TAMPERE www.urheiluhierojakoulu.com</p> <p>Sastamalan koulutuskuntayhtymä/ aikuiskoulutusosasto PL 22, Ratakatu 36 38211 SASTAMALA www.sasky.fi</p>	<p>Tampereen ammattiopisto, Hepolamminkatu 10, PL 217 33101 TAMPERE www.tao.tampere.fi</p> <p>Tampereen Aikuiskoulutuskeskus PL 15, Tampereen valtatie 15 33821 TAMPERE www.takk.fi</p> <p>Tampereen Urheiluhierojakoulu Viinikankatu 24 33100 Tampere www.tu.fi</p> <p>Tampereen palvelualan ammattiopisto Koulukatu 18 33200 TAMPERE www.tpa.fi</p> <p>Valkeakosken ammatti- ja aikuisopisto PL 119, Vanhankyläntie 2 37601 VALKEAKOSKI www.vaa.fi</p> <p>Varalan Urheiluopisto Varalankatu 36 33240 TAMPERE www.varala.fi</p> <p>Voionmaan opisto Opistontie 35 34130 YLINEN www.voionmaanopisto.com</p>

Ammatilliset erikoisoppilaitokset	<p>AEL Tampere Rantatie 27 33100 TAMPERE www.ael.fi</p> <p>Johtamistaidon opisto Kehräsaari B, PL 40 33200 TAMPERE www.jto.fi</p> <p>POHTO Rautatienkatu 25 33100 TAMPERE www.pohto.fi</p>	<p>Sisun teollisuusoppilaitos PL 387 33101 TAMPERE</p> <p>Tampellan Teollisuusoppilaitos Hermiankatu 8 G 33720 TAMPERE PL 418, 33101 TAMPERE www.tamtol.fi</p> <p>UPM, Teollisuusoppilaitokset PL 40 37601 VALKEAKOSKI www.upm-kymmene.com</p>
Ammatilliset erityisoppilaitokset (listaan on merkitty vain yksi toimipiste, vaikka niitä olisi Pirkanmaalla useampia)	<p>Aitoon koulutuskeskus Tulikalliontie 54, 36720 AITOO www.aikk.fi</p> <p>Ammattiopisto Luovi Vehnämyllynkatu 4, 33560 TAMPERE www.luovi.fi</p>	<p>Invalidiliiton Järvenpään koulutuskeskus (Koulutus järjestetään yhteistyössä pirkanmaalaisten oppilaitosten kanssa.) www.ijkk.fi</p> <p>Kiipulan ammattiopisto Åkerlundinkatu 2, 33100 TAMPERE www.kiipula.fi</p>
Yliopistot ja korkeakoulut	<p>Hämeen ammattikorkeakoulu/ Valkeakosken yksikkö PL 230, 13101 VALKEAKOSKI www.hamk.fi</p> <p>Tampereen ammattikorkeakoulu Kuntokatu 3 33520 Tampere www.tamk.fi</p> <p>Tampereen kesäyliopisto Yliopistonkatu 60 A 33100 Tampere www.tampereenkesayliopisto.fi</p>	<p>Tampereen tekninen yliopisto, avoin yliopisto Korkeakoulunkatu 10 33720 Tampere www.tut.fi</p> <p>Tampereen yliopisto. Täydennyskoulutuskeskus Yliopistonkatu 56 33014 Tampereen Yliopisto www.uta.fi/tyt</p>
Oppisopimuskeskukset	<p>Länsi-Pirkanmaan oppisopimustoimisto PL 36, Vanha Tampereentie 3 39500 IKAALINEN www.lpkky.fi /aikkari/oppisopimus</p> <p>Pirkanmaan oppisopimuskeskus Pinninkatu 45 A 33100 TAMPERE www.oppisoppi.fi</p>	<p>Sastamalan koulutus kuntayhtymä/ oppisopimustoimisto PL 22, Ratakatu 36 38211 SASTAMALA www.sasky.fi</p>
Kansanopistot	<p>Karkun evankelinen opisto Mainientie 50, 38100 SASTAMALA www.keokarkku.fi</p> <p>Metallityöväen Murikka-opisto Kuterintie 226, 34260 TERÄLAHTI www.murikka-opisto.fi</p> <p>Oriveden Opisto Koulutie 5, 35300 ORIVESI www.orivedenopisto.fi</p>	<p>Päivölän Kansanopisto Päivöläntie 52, 37770 TARTTILA www.paivola.fi</p> <p>Voionmaan Opisto Opistontie 35, 34130 YLINEN www.voionmaanopisto.com</p>

TNO -palveluiden toimijoita Pirkanmaalla

Liite 2

Kansalais- ja työväenopistot	<p>Ahjolan kansalaisopisto www.ahjola.fi</p> <p>Akaan opisto www.aka.fi</p> <p>Autere-opisto www.manttavilppula.fi</p> <p>Hämeenkyron kansalaisopisto www.hameenkyro.fi</p> <p>Ikaalisten kansalaisopisto www.ikaalinen.fi/palvelut/koulut/</p> <p>Kangasala-Opisto www.kangasala.fi</p> <p>Kyröskosken kansalaisopisto www.kotiposti.net/setlementtikyr/</p> <p>Lempäälä-opisto www.lempaala.fi</p> <p>Nokian Työväenopisto www.nokiankaupunki.fi</p> <p>Oriveden seudun kansalaisopisto www.orivedenkoulut.net/kansalaisopisto</p>	<p>Petäjä-opisto www.petaja.lpkkky.fi</p> <p>Pirkkala-opisto www.pirkkala.fi</p> <p>Pälkäneen seudun kansalaisopisto www.palkane.fi</p> <p>Ruoveden opisto www.ruovesi.fi</p> <p>Sastamalan opisto www.sastamalanopisto.fi</p> <p>Tampereen työväenopisto www.tampere.fi</p> <p>Valkeakoski-opisto www.valkeakoski.fi</p> <p>Virtain kansalaisopisto www.virrat.fi</p> <p>Ylöjärven työväenopisto www.ylojarvi.fi</p>
Opintokeskukset	<p>http://www.opintokeskukset.fi/ opintokeskukset yhteystiedot</p>	
ELY-keskus ja TE-toimistot	<p>Pirkanmaan ELY-keskus http://www.ely-keskus.fi/</p> <p>Etelä-Pirkanmaan TE-toimisto http://www.mol.fi/toimistot/etela-pirkanmaa/</p> <p>Keski-Pirkanmaan TE-toimisto http://www.ptvt.fi/keskipirkanmaa/</p>	<p>Pohjois-Pirkanmaan TE-toimisto http://www.mol.fi/toimistot/pohjois-pirkanmaa/</p> <p>Sastamalan TE-toimisto http://www.mol.fi/toimistot/sastamala/</p> <p>Tampereen TE-toimisto http://www.mol.fi/toimistot/tampere/</p>
Kansaneläkelaitos, Kela	<p>Kela (useita toimipisteitä Pirkanmaalla) www.kela.fi</p>	
Työelämäjärjestöt	<p>Akava, Pirkanmaa aluetoimisto Otavalankatu 9A, 33100 Tampere www.akava.fi</p> <p>SAK, Länsi-Suomi, Tampere Rautatienkatu 10, 33100 Tampere www.sak.fi</p>	<p>STTK www.sttk.fi</p> <p>EK, Elinkeinoelämän keskusjärjestö, Tampere Kehräsaari, Laukontori 9 B 33200 Tampere www.ek.fi</p>

TNO -palveluiden toimijoita Pirkanmaalla

Liite 2

<p>Muita toimijoita</p>	<p>Opetusalan koulutuskeskus Educode Oy Tampellan esplanadi 2 33100 TAMPERE www.educode.fi</p>	<p>Silta- Valmennusyhdistys Vehnämyllynkatu 4 33560 TAMPERE www.siltavalmennus.fi</p>
<p>Yritystoimintaa palvelevat ja aluekehittäjä-organisaatiot</p>	<p>Business Campus TBC ry. Pinninkatu 45 A 33100 Tampere www.businesscampus.fi</p> <p>Kaakkois-Pirkanmaan yrityspalvelukeskus Keskustie 5 36600 Pälkäne www.palkane.fi</p> <p>Kehitys-Parkki Oy Parkanontie 66 39700 Parkano www.kehitysparkki.fi</p> <p>Lempäälän Kehitys Oy Ideaparkinkatu 4 37570 Lempäälä www.lempaalankehitys.fi</p> <p>MW-Kehitys Oy Seppälän Puistotie 15 35800 Mänttä-Vilppula www.mw-kehitys.com</p> <p>Pirkanmaan Yrittäjät ry. ja alueelliset yrittäjäyhdistykset www.yrittajat.fi</p>	<p>Sastamalan Seudun Yrityspalvelu Oy Puistokatu 10 38200 Sastamala www.yrityssastamala.fi</p> <p>Tampereen kauppakamari sivupisteinen Kehräsaari B, 4. krs 33200 Tampere www.tampere.chamber.fi</p> <p>Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysyhtiö Tredea Oy Juhlatalonkatu 5 33100 Tampere www.tredea.fi</p> <p>Valkeakosken Seudun Kehitys Oy Tietotie 1 37630 Valkeakoski www.vaske.fi</p> <p>Virtain Yrityspalvelu Oy Virtaintie 26 34800 Virrat www.virrat.fi</p> <p>Ylä-Pirkanmaan Seutuyhdistys ry. www.ylapirkanmaa.fi</p>
<p>Puolustusvoimat ja vankeinhoito</p>	<p>Satakunnan Lennosto Pirkkala PL 761 33101 TAMPERE www.puolustusvoimat.fi ilmavoimat/ yhteystiedot</p> <p>Kylmäkosken vankila PL 101, Vanhanmaantie 26 37911 Kylmäkoski www.rikosseuraamus.fi</p>	<p>Vilppulan vankila Kotiniementie 67 35700 Vilppula www.rikosseuraamus.fi</p>

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

www.aamulehti.fi

opinovi

www.opinovi.fi